

Jenna Ollikainen

UTOPIA TILAX

Kirjaston tilalle työskentely-, opiskelu- ja oleskelutila

UTOPIA TILAX

Kirjaston tilalle työskentely-, opiskelu- ja oleskelutila

Jenna Ollikainen
Opinnäytetyö
Syksy 2017
Kirjasto- ja tietopalvelun
tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Kirjasto- ja tietopalvelun tutkinto-ohjelma

Tekijä: Jenna Ollikainen

Opinnäytetyön nimi: Utopia tilax – Kirjaston tilalle työskentely-, opiskelu- ja oleskelutila

Työn ohjaaja: Jorma Niemitalo

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2017

Sivumäärä: 37 + 2

Opinnäytetyössäni etsin käyttäjälähtöistä tietoa oppimisympäristön suunnittelua varten. Tutkimukseni on osa toimeksiantajana toimivan Lapin ammattikorkeakoulun laajempaa tilasuunnittelua. Tavoitteenani on antaa tilasuunnittelusta vastaaville mahdollisuus ottaa tutkimuksessani esiin tulleet asiakkaiden mielipiteet huomioon oppimisympäristöä suunniteltaessa. Tutkimuksellani halusin selvittää Lapin ammattikorkeakoulun asiakkaiden mielipiteitä siitä, millainen on heidän mielestään viihtyisä ja inspiroiva tila opiskeluun, töiden tekoon ja oleskeluun, sekä mitä siellä olisi.

Keräsin mielipiteitä fläppitaululle neljässä eri pisteessä Lapin ammattikorkeakoulussa keväällä 2017. Vastaajat saivat vapaasti kirjoittaa tai piirtää toiveensa fläppitaululle. Pyrin saamaan mahdollisimman monipuolisia ja vilttejäkin vastauksia, jonka vuoksi mainitsin kyselylomakkeessa, että vastata voi ilman mitään rajoitteita. Opinnäytetyöni on samaan aikaan laadullinen ja toiminnallinen. Vastausten analysoinnissa käytin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Teoriaosuudessa kuvailen aluksi luovan ja viihtyisän työskentelytilan piirteitä, jonka jälkeen keskityn käyttäjälähtöiseen tilasuunnitteluun. Luvussa viisi havainnollistan kahdella esimerkillä olemassa olevia oppilaitoksen oppimisympäristöjä.

Vastauksia kertyi yhteensä 93. Tuloksistani hahmottui sisällönanalyysin keinoin ryhmittelemällä neljä pääryhmää, joita ovat 1. Huonekalut ja sisustus, 2. Toiminnallisuus, 3. Tilakokonaisuudet ja 4. Virvokkeet. Nämä ryhmät kuvaavat tutkimukseni neljää tärkeintä vastauskokonaisuutta. Vastauksia analysoidessani huomasin yhtäläisyyksiä teorian ja saatujen vastausten välillä esimerkiksi tilojen ja huonekalujen muunneltavuudessa ja moniaistisuudessa. Myös moninaiset huonekaluihin ja kasvillisuuteen liittyvät toiveet ovat verrattavissa nykyaikaisten työpaikkojen kodinomaisiin ja harrastepaikkojen tyyliin ratkaisuihin. Teoriassa esittelemääni tutkimukseen ja toteutuneeseen tilauudistukseen verraten myös omassa tutkimuksessani toivottiin erilaisia toiminnallisia tiloja.

Tutkimukseni tuloksia voitaisiin kehittää edelleen mallintamalla niistä piirroksia ja kolmiulotteisia malleja pienryhmissä. Ryhmässä tekeminen voisi myös virittää uusiin innovaatioihin. Ryhmätöskentelyllä pyrittäisiin vahvistamaan ideoiden todellista toteutumista niin etteivät ne jäisi vain paperille.

Asiasanat: toiminnallinen opinnäytetyö, käyttäjälähtöisyys, tilasuunnittelu, oppimisympäristö

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Library and Information Services

Author: Jenna Ollikainen

Title of thesis: From Utopia to Space X – Transforming Library Space into an Environment for Working, Studying and Hanging out

Supervisor: Jorma Niemitalo

Term and year when the thesis was submitted: Fall 2017

Number of pages: 37 + 2

The purpose of my thesis was to collect user data for designing a learning environment. My study was commissioned by Lapland University of Applied Sciences, and it is part of a wider space planning project at Lapland University of Applied Sciences. My aim is that my research results would contribute to the future designing of learning environments at Lapland University of Applied Sciences. In my research I wanted to find out the opinions of the customers of the Lapland University of Applied Sciences on a comfortable and inspirational space for working, studying and hanging out.

I collected the customer's ideas in spring 2017 on four flip charts, which were situated in four different locations at the Lapland University of Applied Sciences. Respondents were free to answer by writing or drawing on a flip chart. I strove for variety in answers and was also looking for wild ideas. To achieve this, I mentioned in questionnaire that respondents could answer without any limitations. My thesis is both functional and qualitative. To analyze my results I used data-driven content analysis. In the theoretical part of my thesis I describe characteristics of a creative and comfortable working space. In the following chapter I concentrate on user data-driven space planning. In chapter five I give two examples of existing working spaces in universities.

I collected 93 answers in total. Using data-driven content analysis, I drew four categories from the data: 1. Furniture and decor, 2. Functionality, 3. Space entireties and 4. Refreshments. When analyzing the answers, I noticed similarities between the theory and the research results for example in space and furniture adaptation and in multi-sensory solutions. Also the respondents' wishes for furniture and house plants are comparative to modern home-like or hobby-like workplaces. Also functional spaces described in the theory were called for by the respondents.

My research results could be further developed by modeling them into drawings and 3D models in workshops. Teamwork can also lead to new inventions and foster the realization of new ideas.

Keywords: functional thesis, user-driven approach, space planning, learning environment

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	LAPIN AMMATTIKORKEAKOULU JA LAPIN KORKEAKOULUKIRJASTO	9
3	LUOVA JA VIIHTYISÄ TYÖSKENTELYTILA	11
4	TILOJEN SUUNNITTELUA KÄYTTÄJÄLÄHTÖISESTI.....	15
	4.1 Living Lab.....	17
	4.2 Satakunnan Kansan tilauudistus	18
	4.3 Käyttäjälähtöisyys akateemisten kirjastopalvelujen muutosprosessissa	19
5	KORKEAKOULUJEN OPPIMISYMPÄRISTÖJÄ	21
	5.1 Tellus, Oulun yliopisto	21
	5.2 F-Hub, Lapin yliopisto.....	22
6	TULOKSET.....	24
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	29
8	POHDINTA.....	31
	LÄHTEET	34
	LIITTEET.....	38

1 JOHDANTO

Suunniteltaessa uutta tai korjattaessa vanhaa tilaa tai palvelua on käyttäjien mielipiteiden ymmärtäminen ja tiedostaminen olennaista, jotta tilasta tai palvelusta saataisiin käyttäjiä mahdollisemman oikealla tavalla palveleva. Minua kiinnostaa erityisesti tämänkaltainen käyttäjälähtöinen suunnittelu ja sitä kautta toteutettava lopputuote tai -palvelu, jonka vuoksi olen ottanut käyttäjälähtöisen otteen tutkimukseeni. Tutkimuksellani halusin selvittää Lapin ammattikorkeakoulun asiakkaiden mielipiteitä siitä, millainen on heidän mielestään viihtyisä ja inspiroiva tila opiskeluun, töiden tekoon ja oleskeluun, sekä mitä siellä olisi. Edellä mainitsemani tutkimuskysymykset vievät kohti tutkimukseni tavoitetta, jolla haluan antaa tilasuunnittelusta vastaaville mahdollisuuden ottaa asiakkaiden mielipiteet huomioon oppimisympäristöä suunniteltaessa. Opinnäytetyöni on osa toimeksiantajana toimivan Lapin ammattikorkeakoulun laajempaa tilojen uudelleen suunnittelua.

Opinnäytetyöni nimellä ”Utopia tilax” halusin kuvastaa sitä, kuinka asiakkaiden toiveista voitaisiin muodostaa fyysinen, todellinen tila, niin etteivät ne jäisi vain haavekuvitelmiiksi. Sana ”tilax” puolestaan juontuu sanasta ”tila x”, jota käytin tutkimukseni kyselylomakkeessani (liite 1) viittaamaan tilaan, jota tutkimuksessani yhteisöllisesti rakennetaan.

Tutkimukseni on menetelmältään yhtä aikaa laadullinen ja toiminnallinen. Kyselystäni saamia vastauksia olen ryhmitellyt ja jäsentänyt sisällönanalyysin keinoin. Laadullinen tutkimus ei perustu määrällisen tutkimuksen mukaisesti lukuihin, vaan sanoihin ja lauseisiin. Laadullisella tutkimuksella pyritään kuvaamaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan tutkimuskohteena olevaa ilmiötä. Laadullinen ote sopii hyvin sellaiseen tutkimukseen, josta ei ole aiempaa tutkimustietoa. Tässä tutkimustavassa keskitytään tutkimaan yhtä ilmiötä kerrallaan, josta siis on tavoitteena saada mahdollisemman syvälinen kuva. Juuri tämän yhteen ilmiöön keskittymisen vuoksi laadullisen tutkimuksen tulokset eivät ole yleistettävissä. Kananen viittaa teoksessaan Creswelliin, jonka mukaan laadullista tutkimusta kuvaa esimerkiksi se, että tutkimus toteutetaan sen luonnollisessa ympäristössä, aineiston keruussa käytetään vuorovaikutteisuuutta ja, että tutkimusaineisto voi koostua vaikka kuvista, tekstistä ja haastatteluista. (Kananen 2014, 16, 18–19.) Työni laadullisuus tulee esiin ainutlaatuisessa tutkimusongelmassani, joka on siis sidottu tiettyyn ilmiöön. Laadullisuus näkyy myös käyttäjälähtöisessä ja vuorovaikutteisessa tiedonkeruutavassani sekä monimuotoisessa tutkimusaineistossani, jossa erityisesti sanoin ja lausein halutaan hankkia kuvailevaa tietoa tutkittavana olevasta kohteesta.

Toiminnallisen opinnäytetyön päämääränä voi olla esimerkiksi käytännön toiminnan järjestäminen, ja se voidaan toteuttaa esimerkiksi järjestämällä tapahtuma. Toiminnalliseen opinnäytetyöhön kuuluu selvityksen tekeminen ja sen lopputuotoksena syntyy aina jokin havainnollinen tuote, kuten tietopaketti tai tapahtuma. (Vilka & Airaksinen 2003, 9, 51.) Tutkimuksessani toteutin tapahtumaan verrattavan toiminnan, kun suunnittelin ja toteutin fläppitauluilla kerättävän kyselyn Lapin ammattikorkeakoulussa. Minulla oli fläppitaulu samoilla tutkimuskysymyksillä 4–7 arkipäivän ajan neljässä eri pisteessä Lapin ammattikorkeakoulun tiloissa. Paikat, missä keräsin vastauksia, olivat oppilaitoksen pääaula, kirjasto, opiskelijakunnan tilat ja henkilökunnan taukotila. Ennen virallisen tutkimukseni aloittamista esitetasin kyselyni opiskelijakunnan tiloissa. Toiminnallisen työni lopputuotoksena syntyi tapahtuma ja toisaalta saamani vastaukset muodostavat myös tietynlaisen tietopaketin asiakkaiden mielipiteistä.

Näiden päivien aikana, jolloin kyselyni toteutin, myös markkinoin itse kyselyäni ja tällä tavoin edesautoin vastausten keräämistä. Henkilökunnan taukotila oli ainoa paikka, jossa en markkinoinut kyselyäni ollenkaan, vaan testasin miten pelkkä tutkimuskysymyksillä ja johdantotekstillä varustettu fläppitaulu kerää vastauksia. Opiskelijakunnan tiloissa markkinoin jonkin verran, jolloin pääasialliset markkinointipaikkani olivat kirjasto ja oppilaitoksen pääaula. Markkinoinnin tueksi ja vastaamiseen innostamiseen sain kirjaston puolesta karkkeja jaettavaksi. Tutkimukseni lomakkeet muodostuivat varsinaisesta kyselylomakkeesta (liite 1) ja tutkimuksen johdantotekstistä (liite 2), jotka olivat esillä fläppitauluilla. Vastaajat saivat itse kirjoittaa tai piirtää fläppitaululle ajatuksiinsa siitä, millainen olisi viihtyisä ja inspiroiva tila opiskeluun, töiden tekoon ja oleskeluun sekä mitä siellä olisi. Kysymysten asettelussa pyrin vapauttamaan vastaajan luovuuden mainitsemalla, että ajatuksia voisi ilmaista ilman mitään rajoitteita. Halusin saada mahdollisimman omaperäisiä ja villedäkin ehdotuksia. Sain idean fläppitaululla toteutettavasta kyselystä vieraillessani Joensuun yliopiston kirjastossa syksyllä 2016, jossa huomasin kerättävän mielipiteitä fläppitauluihin. Idean yksinkertaisuus ja hauskuus jäivät mieleeni. Toimeksiantajani ja minun ideoinnin yhteistyönä pääsin onnekaasti toteuttamaan opinnäytetyöni tutkimuksellisen osuuden tällä kokeellisella tavalla.

Fläppitaulukyselyni teoriapohjana voidaan soveltaa palvelumuotoilussa käytettyä odotuskartatmenetelmää (expectation maps). Odotuskartatmenetelmässä esimerkiksi paperille voidaan kerätä asiakkaiden todellisia tunteita ja mielipiteitä kohteena olevasta palvelusta. Keskittymällä tiettyyn näkökulmaan palvelussa voidaan mahdollisesti tuoda esiin ne ongelmakohdat, joihin asiak-

kaat toistuvasti törmäävät. Toisaalta odotuskartat-menetelmässä voidaan keskittyä myös laajemmin johonkin palvelukategoriaan. Tämän käyttäjälähtöisen menetelmän avoin ja leikkisä tutkimusote rentouttaa asiakasta jakamaan todellisia tuntojaan. (This is service design thinking 2012, 176–177.) Odotuskartat-menetelmää ja fläppitaluilla toteutettua tutkimustani yhdistää niin rento tapa kerätä asiakkaiden mielipiteitä tutkittavana olevasta kohteesta kuin asiakkaiden todellisten tuntojen esiin tuonti. Fläppitalulla oli nähtävissä myös kulloisenkin sivun muiden vastaajien vastaukset, jotka antoivat mahdollisuuden edistää ideoiden kehittämistä yhteisöllisesti.

Analyysimenetelmien tarkoitus on saada tutkimusaineistosta esiin vastaukset tutkimuskysymykseen tai ratkaista tutkimusongelma (Kananen 2014, 42). Sisällönanalyysi sopii hyödynnettäväksi kaikkiin laadullisen tutkimuksen perinteisiin. Tutkimukseni perustuu aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin, jossa käsitteitä yhdistelemällä kuljetaan kohti tutkimustehtävän vastausta. Sisällönanalyysi vaatii tulkintaa ja päättelyä, kun tutkittavan ilmiön laadullinen aineisto käsitteellistetään. Tuomi ja Sarajärvi viittaavat teoksessaan Milesiin ja Hubermaniin, jotka kuvailevat aineistolähtöisen eli induktiivisen aineiston analyysin rakentuvan kolmesta eri vaiheesta, joista ensimmäisessä aineisto pelkistetään, toisessa se ryhmitellään ja viimeisessä vaiheessa siitä luodaan teoreettisia käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 91, 108, 112.)

Pelkistämisvaiheessa aineisto käydään läpi niin, että kaikki tutkimuksen kannalta turha jätetään siitä pois. Tuomen ja Sarajärven viittaus Hämäläiseen, Deyiin ja Cavanaghiin kertoo, että ryhmittelyvaiheessa aineistosta pyritään löytämään samankaltaisia ja/tai eriäviä käsitteitä, minkä jälkeen samankaltaiset käsitteet yhdistetään ja nimetään omiksi luokikseen. Tällä tavoin yleisempien käsitteiden alle ryhmiteltynä aineisto tiivistyy. Tuomi ja Sarajärvi viittaavat yhä edellä mainittuihin tutkijoihin, kuvatessaan prosessin etenemistä ryhmittelystä kohti teoreettisten käsitteiden luomista eli käsitteellistämistä, joissa tutkimuksen olennainen ja valikoitu tieto kiteytyy. Käsitteellistäminen viedään niin pitkälle kuin se aineiston sisällön kannalta on järkevää. (Sama, 109–111.) Tutkimusaineistoni ryhmittelyn tuloksena syntyi neljä pääkäsitettä, jotka ovat 1. Huonekalut ja sisustus, 2. Toiminnallisuus, 3. Tilakokonaisuudet ja 4. Virvokkeet. Käsitteet kuvaavat tutkimukseni neljää tärkeintä vastauskokonaisuutta.

2 LAPIN AMMATTIKORKEAKOULU JA LAPIN KORKEAKOULUKIRJASTO

Opinnäytetyöni toimeksiantajana toimii Lapin ammattikorkeakoulu Oy. Lapin ammattikorkeakoulu toimii Rovaniemellä, Kemissä ja Torniossa (Lapin AMK 2017a, viitattu 11.10.2017). Opintoja voi suorittaa sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla sekä liiketalouden, tietojenkäsittelyn, kulttuurin, tekniikan ja luonnonvara-alan sekä matkailun alalla (Lapin AMK 2017b, viitattu 11.10.2017). Alan ammattikorkeakoulun tai muun soveltuvan korkeakoulututkinnon omaava voi myös suorittaa Lapin ammattikorkeakoulussa ylemmän, master-tason, ammattikorkeakoulututkinnon (Lapin AMK 2017c, viitattu 11.10.2017). Näiden lisäksi Lapin ammattikorkeakoulu tarjoaa myös erikoistumis-koulutusta, väyläopintoja ja mahdollisuuden opiskella avoimessa ammattikorkeakoulussa (Lapin AMK 2017d, viitattu 11.10.2017).

Lapin ammattikorkeakoulun pedagogisen kehittämisen ja opetussuunnitelmien uudistamisen suunnitelman (2014–2017) mukaan Lapin ammattikorkeakoulun oppimiskäsitys perustuu osaa-mis- ja ongelmaperustaiseen oppimiseen. Ongelmaperustainen oppiminen perustuu työelämän ilmiöihin ja ongelmiin, joita voidaan opiskella syklioppimisen- ja projektioppimisen mallin tai näiden kahden mallin yhdistelmän avulla. Ongelmaperustaisen oppimisen keskiössä onkin ryhmätyöskentely ja -oppiminen, mutta myös itsenäinen tiedonhaku, jota käsitellään ryhmässä. Osaa-misperustainen opetussuunnitelma ja ongelmaperustainen oppiminen eivät ole toisistaan irrallisia, sillä osaamisen perustuu oppimiseen. Osaaminen kehittyminen on myös merkattu opetussuun-nitelmassa työelämän osaamisvaatimukset taustallaan osaksi opiskelijan oppimisprosessia. (Kangastie & Mastosaari 2016, 13–14.)

Oppilaitoksen vision 2020 mukaan Lapin ammattikorkeakoulu kuuluu omilla painoaloillaan arkti-sen osaamisen edelläkävijöihin ja nauttii kouluttajana, kehittäjänä sekä kumppanina kansainvälis-tä arvostusta. Arktinen olosuhdeosaaminen onkin Lapin ammattikorkeakoulun ytimessä. Turvalli-suusosaaminen, etäisyyksien hallinta, luonnonvarojen älykkään käytön edistäminen, arktinen yhteistyö ja pohjoinen rajaosaaminen sekä palveluliiketoiminta ja yrittäjyys muodostavat Lapin ammattikorkeakoulun strategian painoalat. (Lapin AMK 2017e, viitattu 11.10.2017.) Lapin ammat-tikorkeakoulu muodostaa yhdessä Lapin yliopiston kanssa Lapin korkeakoulukonsernin, joka strategisena yhteenliittymänä on kansallisesti uniikki. Yhteistyöllä annetaan mahdollisuus laaduk-kaampaan osaamiseen ja tulevaisuuteen opiskelijoille, henkilökunnalle ja ympäröivälle yhteiskun-nalle. (Lapin korkeakoulukonserni 2017, viitattu 12.10.2017.)

Lapin korkeakoulukirjasto muodostaa yhteisen kirjaston Lapin ammattikorkeakoulun ja Lapin yliopiston kanssa palvellen 11 000 opiskelijaa, 1200 henkilökunnan jäsentä sekä alueen elinkeinotoimintaa, asiantuntijoita ja muita asiakkaita olemalla kaikille avoin kirjasto (Lapin korkeakoulukirjasto 2017b, viitattu 12.10. 2017). Lapin korkeakoulukirjaston toimipisteitä on vielä tällä hetkellä kuusi, joista yksi on Torniossa, kaksi Kemissä ja kolme Rovaniemellä. Rovaniemellä sijaitsevat Lapin yliopiston kaksi kirjastotoimipistettä ja Lapin ammattikorkeakoulussa Jokiväylän yksikössä yksi toimipiste. (Lapin korkeakoulukirjasto 2017c, viitattu 12.10.2017.) Lapin korkeakoulukonsernin kehittämishankkeen tavoitteen mukaisesti Lapin korkeakoulukirjaston yliopiston ja Jokiväylän toimipisteet yhdistetään vuoden 2018 alusta alkaen, jolloin Lapin korkeakoulukirjaston toimipisteiden määrä vähenee viiteen. Uudenlainen asiakkaiden tarpeiden mukaan joustava konsernin yhteinen kirjasto ja oppimisympäristö tulevat sijaitsemaan yliopiston nykyisen kirjaston tiloissa. Uudesta kirjastosta tehdään inspiroiva ja erilaisia oppimistapoja tukeva. (Koponen, luento 12.1.2017.) On tärkeää huomata, että kirjastopalvelut ovat silti saatavilla verkon välityksellä, vaikka kirjasto fyysisesti muuttaakin pois Jokiväylän tiloista. Muuton vuoksi tyhjenevä Jokiväylän kirjastotila tarjosi minulle mahdollisuuden toteuttaa opinnäytetyöni, jossa tarjoan ideoita tilan uudelleenkäyttöön.

3 LUOVA JA VIIHTYISÄ TYÖSKENTELYTILA

Tutkimuksessani hain vastauksia siihen, millainen olisi viihtyisä ja inspiroiva työskentely-, opiskelu- ja oleskelutila, sekä mitä siellä olisi. Mahdollisuudella vastata kyselyyn vapaasti piirtämällä tai kirjoittamalla pyrin vapauttamaan vastaajan luovuuden. Minua kiinnosti erityisesti se, minkälaisena kukin vastaaja kokee viihtyisän ja inspiroivan tilan.

Tukiaisen (2010, 21) teoksen ”Luova tila - tulevaisuuden työpaikka”, tavoitteena on saada ihmiset hyödyntämään luovuuttaan työssä, opiskelussa sekä vapaa-ajalla ja sen vuoksi voimaan paremmin. Toisaalta häntä on innoittanut myös työelämän rakennemuutoksesta johtuvat tulevaisuuden tilatarpeet, kun perinteinen työnjako palkkatyöhön ja yritystoimintaan on saamassa rinnalleen aina vaan erilaisimpia tapoja tehdä työtä ja työllistyä. Nuoret sukupolvet vaativat työtavoilta ja tilojen käytöltä uudenlaisia asioita. Tietotekniikka on 1980–90-luvuilla syntyneelle diginatiiville sukupolvelle arkipäivää, jolloin myös fyysisen ja virtuaalisen olemisen rajat tasoittuvat, ja työelämän toimintatavat kyseenalaistetaan. Tulee kuitenkin huomata, että eri ikäluokat vaativat tiloilta erilaisia asioita, ja tämä haastaa työyhteisöt ja tilasuunnittelun. (Hietanen ym. 2011, 9.)

Oppilaitokset kasvattavat tulevaisuuden työntekijöitä, joten ei ole mielestäni kaukaa haettavaa verrata opiskelijoita työntekijöihin, kun Tukiaisen (2010, 11) toteaa teoksensa keskiössä olleen työntekijät, jotka mahdollistavat yritystoiminnan olemassaolon nyt ja tulevaisuudessa. Hän viittaa henkilökunnan hyvinvoinnin ja luovuuden suhteeseen niin, että huonosti voiva henkilökunta ei ole luova ja idearikas. Mielestäni tilannetta voi verrata oppilaitoksiin; luovat tilat ja hyvinvoivat opiskelijat sekä henkilökunta vievät alaa eteenpäin raikkain ja kekseliäin ideoin. Partanen (2003, 9) viittaa teoksessaan käyttämäänsä lähteeseen ”Rembrandt ohjelma 2003”, jossa myös tuodaan esille, että hyvä toimitila pitää työntekijän mielen virkeänä ja edistää hyvinvoivaa yritystä. Käyttäjien ja kiinteistön hyvinvointi turvataan uudisrakentamisessa tai peruskorjaushankkeissa ottamalla huomioon kiinteistön palvelujen vaatimat tilatarpeet. Käyttäjien hyvinvointia voidaan lisätä myös takaamalla toimitilojen riittävä koko, jolloin kaikille toiminnoille ja ihmisille on tarpeeksi tarkoitukseenmukaista tilaa käytössään. Palvelujen sujuvuuteen vaikuttavat myönteisesti muun muassa tilojen joustavuus ja turvallisuus. Toimivat tilat mahdollistavat oman työn kehittämisen ja innostavat kokemukselliseen työskentelyyn.

Luovuutta arvostetaan nykyään korkealle ja se koskettaa kaikkia aloja, eikä vain niin sanottuja perinteisiä luovia aloja. Luovuuden käytöstä on aina kyse esimerkiksi silloin, kun vanhoja toimintatapoja saadaan parannettua. Tietoyhteiskunnasta siirtyminen elämysyhteiskuntaan on saanut länsimaille aikaan sen, että työn painopiste on siirtynyt asiantuntijaorganisaatioihin ja ryhmätyöhön. Luovuus on työyhteisöjen yksi kilpailukyvyyn tärkeimpiä elementtejä. Tuotekehitystehtävissä kilpailukykyisyys muodostuu erityisesti ryhmien luovuudesta. Voidaan siis ajatella, että miten hyvin Suomi yhteiskuntana toimii yhteen, sitä kilpailukykyisempi se on maailmanlaajuisilla markkinoilla. Sen vuoksi on hyvin tärkeää ymmärtää mistä ryhmän luovuus koostuu ja miten sitä voidaan tukea organisaatiossa, jotta suomalaisen yhteiskunnan kehitys voisi vastata nykypäivän haasteisiin. Ajatellessa tilasuunnittelua osana ryhmien luovan prosessin edistämistä, tulee huomioida, miten muodoilla ja rakenteilla voidaan tukea avoimuutta, mutta antaa tarvittaessa myös työrauhaa. (Tukiainen 2010, 18, 19, 20, 87.) Kuten luvussa 2 olen tuonut esiin, Lapin ammattikorkeakoulun oppimiskäsitys perustuu osaamis- ja ongelmaperusteisuudelle, jossa ryhmätyöskentelyllä ja -oppimisella on tärkeä osa. Lapin ammattikorkeakoulun oppimiskäsitys ja yleisesti työn painopisteen siirtyminen ryhmätyöhön puoltavat tutkimukseni tärkeyttä.

Tukiainen viittaa kirjassaan Oscar Asension teokseen "Office furniture design" (2006), jossa Asensio nostaa esille nykypäivän konttorien tilasuunnittelun tärkeiksi ominaisuuksiksi monikäytöisyyden, muuntuvuuden, liikuttelevuuden sekä skaalattavuuden. Lisäksi nykypäivän toimitilojen vaateita kuvaavat termit joustavuus sekä väliaikaisratkaisut, jotka kielivät vahvistumassa olevasta suuntauksesta, jossa työpaikoilla vietetään aikaisempaa vähemmän aikaa. Nykyään osa töistä tehdään myös kotona ja toisaalta työpaikat tiloina ovat muuntuneet entistä kodinomaisiksi tai harrastepaikkojen kaltaisiksi. (Tukiainen 2010, 87.) Työntekoon suhtaudutaan siis uudella tavalla, jolloin mukavuudenhaluisuutta vaaditaan myös työpaikoilta, mikä ohjaa tulevaisuuden tilasuunnittelua (Hietanen ym. 2011, 9). Rentoutumistilojen ja viihtyvyyden ajatellaan parantavan tuottavuutta, jolloin ergonomiset ja muuteltavissa olevat muodot sekä rentouteen myötävaikuttavat materiaalit ovat myös osa tulevaisuuden toimitiloja (Tukiainen 2010, 87).

Luova tila rakentuu monesta osasesta. Rytmisen selkeys on hyvän tilan piirre, mutta sen lisäksi tilasta tulee saada erilaisia havainto-, toiminta-, merkitys- ja tunnesisältöjä. Miltei kaikki tilat hyötyvät, kun niihin lisätään muun muassa moniaistisuutta. (Tukiainen 2010, 20, 81, 85.) Moniaistisuus tarkoittaa aistitarjontaa eri aisteille, jolloin visuaalisuus, kuuleminen, tunneaistimukset sekä tuoksut yhdistävät ihmisen ja tilan. Moniaistisuuden huomioon ottaminen tilasuunnittelussa antaa toisaalta monipuolisia mahdollisuuksia, mutta myös haasteita. (Jokiniemi 2007, 23.) Kokemuksel-

lisuus ja elämyksellisyys ovat entistä tärkeämpiä piirteitä myös nykyaikaisissa toimistoissa ja asiakastiloissa, eikä vain esimerkiksi matkailualalla (Hietanen, Mikkonen, Nenonen & Nissinen 2011, 9).

Tulevaisuuden materiaalitekniikka tulee kehittymään nopeasti, mutta jo nyt markkinoilla on tarjolla runsaasti mielenkiintoisia vuorovaikutteisia materiaaliratkaisuja. Materiaalin väri, pinnan viimeistelytekniikka, luontainen kuviointi, paino sekä niiden reagointi valon kanssa vaikuttavat kaikki yhdessä tilasta saatuun kokonaisvaikutelmaan. Materiaalien ominaisuuksien vaikutus ei ole vain visuaalinen vaan ne vaikuttavat myös materiaalien työstettävyyteen ja kestävyys. Pintarakente ja pinnan alusta muodostavat yhdessä visuaalisen ja fyysisen vastakohtaisuuden, vaikka tavallaan ovatkin yhtä. Luovuutta eteenpäin vievän tilasuunnittelun kannalta materiaalivalinnoilla olisi tärkeintä saada aikaan tila, jossa ihmisillä olisi mahdollisuus luovaan yhteisöllisyyteen. (Tukiainen 2010, 87.)

Myös värillä on väliä, koska tummuudella ja vaaleudella voidaan vaikuttaa paitsi tilantuntuun, niin myös siihen kuinka avoimelta tai sulkeutuneelta tila tuntuu. Yleisesti ottaen voidaan todeta vaaleiden sävyjen avartavan tilaa tummia sävyjä enemmän. Julkisissa tiloissa väri on sekä viestinviejä, että toiminnallinen osa kokonaisuutta. Värit vaikuttavat muun muassa työympäristöjen viihtyvyyteen ja paikan identiteetin luomiseen. Väriin kylläisyysaste vaikuttaa tunteeseen, jolloin voimakkaat värit on koettu stimuloivina ja vastaavasti vaimeat värit rauhoittavina. Luovuutta edistävän tilan värisuunnittelussa pyritään sopivalla värikirjolla optimoimaan avoimuuden tunne ja su-pistamaan minimiin stressin ja aggression herättäminen. (Sama, 88.)

Osa tilatutkijoista on sitä mieltä, että tilan tunnelmaan vaikuttaa eniten valaistus. Nykyään on alettu tutkia miten keinovaloa voidaan käyttää ja miten sillä voidaan vaikuttaa ihmisen mielentiloihin ja henkiseen hyvinvointiin. Joidenkin suunnittelijoiden mukaan keinovalon tulisi olla muuntuva kuten luonnonvalo sekä kuvastaa jonkin verran ajankulua tai jopa toimia luonnon rytmien mukaan. Muun muassa tietokoneohjelmoinnin ansiosta tämä on jo mahdollista. (Tukiainen 2010, 90.) Esimerkiksi teknologiaa hyödyntävällä valaistuksella ja multimedialla voidaan myös kohentaa tilan elämyksellisyyttä (Hietanen ym. 2011, 9). Pelkkää valaistusta muuttamalla on työpaikoilla saatu tutkimusten mukaan hyviä muutoksia aikaan työntekijöiden viihtyvyydessä ja ennen kaikkea tuottavuudessa. Luovuutta edistävässä tilasuunnittelussa valaistuksen tulisi olla sellaista, jossa oikeanlaisen tunnelman voisi luoda luovan prosessin eri vaiheiden tueksi. (Tukiainen 2010, 90.)

Tukiainen (2010, 16, 53) uskoo tilan ja siihen luodun tunnelman yhteyteen niin, että ne voivat yhdessä virittää luovuuden, ja sitä kautta luovuutta edistävässä tilassa mahdollistaa uusien ideoiden syntymisen. Uusien ideoiden runsaus taas lisää innovaatioiden tuotteistamisen mahdollisuuksia. Eväät kasvuun ja kannattavuuteen kumpuavat sieltä, missä uusia innovaatioita syntyy. Toisaalta Tukiainen on sitä mieltä, etteivät stressi ja luovuus sovi yhteen. Kyky luovaan ajatteluun vähenee kiireessä. Työpaikkojen näkökulmasta katsottuna tilanne esittäytyykin melko mahdottomana, kun jatkuvan uudistus- ja innovointipaineen alla edellytykset luoviin prosesseihin ovat heikoimmillaan. Tämän vuoksi luovuutta edistävässä tilasuunnittelussa stressin minimointi on tärkeä lähtökohta. Ajan puute tai sen koettu vähyys ovat merkittävimpiä stressin lähteitä, mutta tämän lisäksi työpaikoilla esimerkiksi tilaan liittyvät melu, keskeytykset ja häikäisy sekä ihmisen fyysiseen sijoitteluun liittyvät tekijät vaikuttavat yhdessä ympäristön stressitasoon. Tutkimukseni kohteena oleva työskentely-, opiskelu- ja oleskelutilaan kannattaisi edellisen perusteella varmistaa asiakkaiden ympärivuorokautinen sisäänpääsy, joka osaltaan antaisi mahdollisuuden työskentelyyn oman aikataulun mukaan ja vähentäisi mahdollisesti stressiä. Lapin yliopiston kirjastossa tarjotaan jo tällaista kulkupalvelua (Lapin korkeakoulukirjasto 2017a, viitattu 7.10.2017).

Rakennuksen käyttäjien työn tuottavuuteen, terveyteen ja työntekijöiden viihtyvyyteen on osansa terveellisellä ja viihtyisällä työympäristöllä. Laadukkaassa toimitilassa käyttäjän tarpeet on huomioitu ja niissä voidaan työskennellä tehokkaasti ja hyvin välinein. Toimitilat toimivat yrityksen peilinä tuomalla esille yrityksen tilan, houkuttelevuuden ja kilpailukyvyn. (Partanen 2003, 24.)

4 TILOJEN SUUNNITTELUA KÄYTTÄJÄLÄHTÖISESTI

Luokittelisin tutkimuskohteenani olevan uudenlaisen työskentely-, opiskelu- ja oleskelutilan kuuluvan Lapin ammattikorkeakoulun tarjoamiin käyttäjäpalveluihin, jotka kiinteistöliiketoiminnan sanaston (2012) mukaan tarkoittavat kiinteistön ja sen tilojen käyttäjille tarkoitettuja sekä heidän toimintaansa tukevia palveluita. Kiinteistöliiketoiminnan sanasto luokittaa käyttäjäpalveluihin kuuluvan esimerkiksi aula-, vahtimestari- ja turvapalvelut sekä skannaus-, kopiointi- ja toimistopalvelut sekä muut tukipalvelut. (RAKLI 2012, viitattu 23.9.2017.) Käyttäjäpalvelut voivat tuoda mielihyvää ja hyvinvointia tiloja käyttäville mutteivät sinänsä ole ehdottomia palveluita kiinteistön ylläpidon kannalta. Partasen viittauksesta Riihimäkeen ja Siekkiseen voidaan todeta käyttäjäpalveluiden olevan lisäarvopalveluja, jotka tuovat kiinteistön omistajalle tai käyttäjälle ylimääräistä hyötyä tai hyvää. (Partanen 2003, 11, 12.)

Käyttäjä ei ole yksiselitteisesti määriteltävissä, vaan sillä voidaan tarkoittaa eri asioita (Koivu 2002, 23; RAKLI 2012, viitattu 23.9.2017). Organisaatiota tai yksityistä henkilöä voidaan nimittää käyttäjäksi, josta toimitiloja käsiteltäessä käytetään nimitystä käyttäjäorganisaatio ja liiketilojen yhteydessä nimitystä kuluttaja tai asiakas (RAKLI 2012, viitattu 23.9.2017). Ydinkäyttäjät ovat Partasen (2003, 85) määritelmän mukaan rakennuksen käyttäjiä, joiden vuoksi rakennushanke on aloitettu. Koivun (2002, 23) mukaan loppukäyttäjällä voidaan muun muassa tarkoittaa rakennuksen satunnaista kävijää, liiketilan asiakasta tai satunnaista ohikulkijaa. Hän myös toteaa loppukäyttäjien olevan niitä kaikkein tärkeimpiä asiakkaita. Edellä mainittujen määritelmien perusteella totean tutkimukseni kohteena olevan uuden työskentely-, opiskelu- ja oleskelutilan käyttäjät tilan tärkeimmiksi asiakkaita eli sen ydin- ja loppukäyttäjiksi.

Osallistuminen omaa ympäristöä koskevien päätöksien tekoon on ihmisen hyvinvoinnille ratkaisevan tärkeää (Meskanen 2009, 3). Käyttäjien ja asiakkaiden tarpeiden huomioon ottaminen kehittämisen lähtökohtana vie eteenpäin innovaatioiden käyttöönottoa ja mahdollistaa tuottavuuden paranemisen. Erilaisiin rakentamiseen ja rakennuksiin liittyvissä prosesseissa tarvitaan entistä perinpohjaisempaa asiakastarpeiden tiedostamista ja asiakaslähtöisiä toimintatapoja, jotta alati muuttuvia asiakkaiden tarpeita voitaisiin tunnistaa ja hallita. (Tekes 2008, 5.) Koulumaailmassa tilasuunnittelussa oppilaiden mielipiteitä, tarpeita ja omaperäisiä ideoita ei ole otettu tarpeeksi huomioon. Koulujen suurimpana käyttäjäryhmänä oppilaiden ideoilla ja tarpeilla tulisi olla suurempi painotus suunnittelussa. Oppilaat ovat kouluympäristöjen asiantuntijoita, joten huomioimal-

la heidän mielipiteensä, varmistetaan oppilaiden ja muiden käyttäjäryhmien kannalta toiminnalliset ja miellyttävät oppimistilat sekä saadaan uusia, omaperäisiä ideoita. (Meskanen 2009, 77.) Kiinteistö- ja rakennusklusterin visiossa 2010 (2005, 4, viitattu 24.9.2017) mainitaankin yhtenä hyvin tärkeänä kehittämiskohteena juuri asiakaslähtöisen palveluprosessin kehittäminen, jossa olisi pystyttävä ottamaan huomioon myös tiedostamattomat asiakastarpeet. Visiossa mainitaan lisäksi vahvuustekijänä kykyä reagoida nopeasti myös heikkoihin muutossignaaleihin.

Toimitilamarkkinoilla toimijat ja sijoittajat huomioivat aikaisempaa selkeästi enemmän tilojen käyttäjien tarpeet. Aikaisempaan verrattuna nykyisin otetaan yhä tarkemmin selvää asiakkaiden todellisista tila- ja palvelutarpeista, heidän toimimisestaan niissä sekä siitä, minkälaisia ajatuksia tila- ja palveluratkaisujen joustotarpeisiin liittyy. Toisesta näkökulmasta katsottuna myös tilojen käyttäjät ovat entistä tietoisempia siitä kuinka heidän tarpeita vastaavat, laadukkaat sekä viihtyisät kiinteistöt ja toimitilat vaikuttavat heidän toimintansa tuottavuuteen ja kilpailukykyisyyteen. (Tekes 2008, 5.) Ranti ja Kivikangas yhtyvät mielipiteeseen toteamalla, että asiakastarpeen ymmärtäminen on nykyään yritysten yksi pääkehityskohteista (Ranti & Kivikangas 2011, 16).

Nyström ja Leminen ovat puolestaan vastakkaista mieltä asiakkaiden mielipiteiden hyödyntämisen käyttöasteesta. Vaikka yritysjohtajat ja akateemikot ovat painottaneet pitkään kuluttajan roolia tuote- ja palvelukehityksessä sekä laadun varmistamisessa, ei heidän osallistamistaan silti hyödynnetä tarpeeksi teollisuudessa ja palveluyrityksissä. Usein yrityksiltä puuttuu osaamista kuluttajien osallistamisen menetelmistä ja prosesseista, vaikka he ymmärtäisivätkin niihin liittyvän hyödyn. Yhä suurin osa markkinoille tulevista uutuustuotteista ja -palveluista epäonnistuu, koska niiden hinta, ominaisuudet, toiminnallisuus tai käytettävyys eivät toteuta loppukäyttäjän tai asiakkaan tarpeita. Toisaalta myös väärä ajankohta markkinoille tulossa on yksi epäonnistumiseen vaikuttavista tekijöistä. Osallistamalla kuluttajia tuotekehitykseen yritys voi saavuttaa kilpailuetua kanssakilpailijoihinsa nähden sekä tunnistaa markkinoille tulossa olevia riskit ja välttää epäonnistumisen. Kuluttajien osallistamisen hyötyjä ovat myös brändin rakennus ja sen tunnettuisuuden lisääminen, mutta kuluttajien tarpeiden ja käyttötapojen tuntemuksella voidaan päätyä myös täysin uusien, rinnakkaisten tai täydentävien tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen. (Nyström & Leminen 2011, 2–3.)

Ympäristöön panostaminen on hedelmällisintä silloin, kun ollaan tietoisia siitä millaisia vaikutuksia sillä halutaan olevan käyttäjiin (Woolner, Hall, Higgins, McCaughey & Wall 2007, 61). Rakennushankkeen osapuolina käyttäjät tuovat esille hankkeen lähtökohdiksi kiinteistön toiminnalliset, tek-

niset ja laadulliset tavoitteet. Rakennusprojektin päämääränä on käyttäjän tilantarpeen täyttäminen, jossa vaihtoehtoina ovat uudisrakentaminen, olemassa olevan tilan laajentaminen ja korjaaminen. Suunnittelussa huomioitavia tiloihin liittyviä toimintoja ja niiden edellyttämiä tilavaatimuksia voidaan kartoittaa haastatteluin ja kyselyin. Tilan täytyy olla sellainen, joka edistää rakennuksessa toteutettavaa liiketoimintaa, ja jossa tuotanto ja tuotto syntyy. Toisaalta työyhteisön näkökulmasta tärkeiksi tilan ominaisuuksiksi nousevat työn ja tuotannon sujuvuus sekä työskentelyolosuhteiden turvaaminen ja kehitys. Siinä missä yksittäiselle työntekijälle on tärkeää se, miten työympäristönsä koee, niin asiakkaalle tärkeää on palvelun tai tuotteen saavutettavuus ja asiakaspalvelutilat. (Partanen 2003, 15, 17, 18, 28.) Käyttäjä on sitä tyytyväisempi mitä enemmän hänelle tuotetaan lisää arvoa tilan toimivuuden kautta (Koivu 2002, 23).

4.1 Living Lab

Jotta esimerkiksi yritysten markkinoinnissa käytettävät sanat kuten käyttäjä-, asiakas- ja ihmislähtöisyys eivät jäisi merkityksettömiksi, tulisi niiden taustalla olla tieto asiakkaasta ja käyttäjästä tarpeineen ja ajatuksineen kehitteillä olevaa tuotetta tai palvelua kohtaan. Näiden tarpeiden ja ajatusten tulisi johtaa yrityksen kehityssuuntaa. On olemassa monia menetelmiä käyttäjien ja tuotekehittäjien yhteistyöhön innovaatiokehityksessä. Yksi näistä käyttäjäkeskeistä ja -lähtöistä tutkimusta toteuttavista menetelmistä tai ajatustavoista on Living Lab, jossa loppukäyttäjä on osallisena tuotteen tai palvelun kehitysprosessin kaikissa vaiheissa. (Nyström & Leminen 2011, 3–4.)

Living Lab -menetelmä toteuttaa tuotekehitystään laboratorioympäristön sijaan tuotteen tai palvelun todellisessa käyttämis- tai kulutusympäristössä kuten kauppakeskuksessa, kotona tai siellä, missä asiakkaan kokemuksen mukaan uudelle tavalle tehdä asioita on tarvetta. Käyttäjiltä on muun muassa tarkoitus kerätä tuotteeseen liittyviä parannusehdotuksia ja innovaatioita. Käyttäjät ja kuluttajat voivat toteuttaa innovaatioiden kehittämistä myös ratkomalla omia arkipäivän ongelmia. Tällöin käyttäjäkeskeinen tutkimus ja kehitys tulevat yritysten kehitystyön keskeisimmäksi osa-alueeksi. Se, että käyttäjä otetaan mukaan tuotekehitysprosesseihin, pelkän teknisen toimivuuden testaamisen sijaan, tuottaa se suuremman määrän ideoita, tietoja ja kokemuksia tehostamaan yrityksen innovaatio toimintaa. (Nyström & Leminen 2011, 3–4.) Living Lab -menetelmän mukaan tuotteen tai palvelun käyttäjät ovat siis ennemminkin ideoiden lähteitä kuin passiivisia testiobjekteja (Ranti & Kivikangas 2011, 15).

Nokia toimii esimerkkinä Living Lab -menetelmää hyödyntävästä käyttäjäkeskeisestä yrityksestä, joka vie tuoteideaa yhdessä asiakkaan kanssa eteenpäin vuorovaikutteisesti. Tuotekehityksen alussa, kun tuotteita konseptoidaan, saadaan iso joukko käyttäjiä mukaan tuotekehitykseen sähköisten kanavien kautta, kun heiltä kysellään mielipiteitä Web-kyselyillä tai internetissä kokeiltavissa olevien prototyyppien avulla. Uudet menetelmät tuottavat määrällistä tietoa perinteisen käyttäjähaastattelusta saadun laadullisen tiedon rinnalle. Näitä perinteisiäkin tiedonkeruumenetelmiä silti edelleen käytetään uusien tiedonkeruumenetelmien rinnalla. Tutkimuksen ja tuotekehityksen myöhemmässä vaiheessa ennen tuotteistamisen loppuun vientiä käyttäjät saavat yhä useammin kokeiltavakseen kehitettäviä sovelluksia ja palveluita. Esimerkiksi kehitteillä olevasta pelistä tarjotaan monia erilaisia versioita tai esiversioita sähköisesti ladattaviksi, joista lataustietojen perusteella lopulta tuotteistetaan loppuun paras esiversio. Näin saadaan käyttäjien mielipiteitä ja arvioita tarjolla olevasta tuotteesta tai palvelusta. Tämän lisäksi palautteen keruussa voidaan hyödyntää myös muita sosiaalisen median palautekanavia, kuten Facebookia tai Twitteriä, joiden avulla saadaan nopeasti paljon näkyvyyttä ja käyttäjiä tuotteelle tai palvelulle. (Klemettinen 2011, 21–23.)

4.2 Satakunnan Kansan tilauudistus

Tilan uudistus voi myös toimia muutosjohtamisen välineenä kuten Satakunnan Kansan tapauksessa lehden muuttaessa kokonaan uusiin tiloihin vanhan tilan vuokrasopimuksen lähestyessä loppumistaan ja automatisoinnista johtuvan tilan tarpeen vähenemisen vuoksi. Satakunnan Kansan toimitilamuutto tähtäsi uudistuvaan mediabrändiin, joka samalla muuttaisi myös koko organisaatiokulttuurin. (Tukiainen 2010, 46.)

Sekä tulevaisuuden mediatalon luonnissa että pienempien tavoitteiden saavuttamisessa, kuten toimituksen sisäisen tiedonkulun paranemisessa, Satakunnan Kansa sitoutti henkilökuntaa mukaan projektiin. Tiedonkulun kehittämisen ryhmä muodostui hankkeen vetäjästä sekä kaikkia lehden toimintoja edustavasta kymmenen hengen henkilöstöryhmästä. Tulevaisuuden mediatalon luonnissa taas henkilökuntaa sitoutettiin laajemmin kehitystyöhön. Henkilökunnalta kartutettiin mielipiteitä esimerkiksi siitä millaisia toimintoja tai mitä täysin uutta tulevaisuuden mediatalo tarvitsisi. Henkilökunnalta saatujen mielipiteiden jälkeen kuusi eri arkkitehtitoimistoa kilpailutettiin ideointiin, jonka tulokset henkilöstöryhmä sai käsiteltäväkseen. Ideat kerättiin anonyymisti eli

ideoita ja arkkitehtitoimistoa ei voinut vielä tässä vaiheessa yhdistää, mutta silti päätös oli raati-laisten kesken yksimielinen ja valinta osui arkkitehtitoimistoon, jonka ehdotus tehoi henkilöstöryhmään muihin ehdotuksiin nähden hyvin erilaisella suunnitelmallaan. (Tukiainen 2010, 46.)

Erilaisiin kokoontumis-, ryhmä- ja neuvottelutiloihin on tilamuutoksen myötä panostettu. Vaihtuvat tarpeet esimerkiksi erilaisissa neuvottelutilanteissa on huomioita antamalla yksityisiä rauhallisia tiloja luottamuksellisiin neuvotteluihin ja taas toisaalta neuvottelutiloja erikokoisille ryhmille neljän hengen ryhmästä kolmenkymmenen hengen kokoiselle ryhmälle. Näiden lisäksi tarjolla on myös tiloja vetäytymiseen, kun halutaan tehdä töitä omassa rauhassa tai vaikkapa hoitaa puheluita. Tilamuutoksen kautta on kiinnitetty huomiota myös ihmisten kohtaamisille, joka taas helpottaa tiedonkulkua. Lehden kehitysjohtaja Juha Harttunen toteaa, etteivät tilauudistukset ole milloinkaan helppoja, mutta tila voi tarjota mainion mahdollisuuden laajempiin organisaatiomuutoksiin. (Sama, 47–49.)

4.3 Käyttäjälähtöisyys akateemisten kirjastopalvelujen muutosprosessissa

Yoo-Leen, Heon Leen ja Velezin (2013, 498–499, 502) ”Planning library spaces and services for Millennials” -tutkimuksen kohteena oli akateemisen kirjaston yhteisessä käytössä olevat tilat ja sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyvät tilat. Entistä asiakaslähtöisempien kirjastopalveluiden vuoksi tutkimuksessa selvitettiin Y-sukupolven, eli vuoden 1982 jälkeen syntyneiden, ilman alemmaa korkeakoulututkintoa olevien opiskelijoiden mielipiteitä näitä kahta tilaa kohtaan ja sitä, kuinka he näitä tiloja käyttävät. Tutkimus suoritettiin kyselylomakkeella, johon vastasi yhteensä 100 opiskelijaa. Tutkimus on yksi harvoista systemaattisista empiirisistä tutkimuksista, joka tutkii loppukäyttäjän kirjastotilan käyttöä.

Tuloksista selvisi, että kirjastolla on edelleen keskeinen sija opiskelijoiden kampuselämässä ja kirjastoa käytetäänkin usein. Joillain väestötieteellisillä seikoilla kuten henkilön etnisellä taustalla ja sukupuolella näyttää olevan vaikutusta kirjaston käytön tapoihin ja mielipiteisiin kirjastosta. Tämä ilmenee esimerkiksi niin, että muun muassa aasialaiset opiskelijat käyttävät paljon esimerkiksi kirjaston teknologiaa ja työkaluja, kun taas etniseltä taustaltaan vaaleaihoiset käyttävät vain kirjaston tiloja. (Yoo-Lee ym. 2013, 498, 508.)

Kirjastossa käydään useimmiten arki-iltaisin kavereiden kanssa tai ryhmänä, mikä kuvaakin hyvin tyypillisen Y-sukupolven ominaispiirteitä. Edelleen tuloksista selvisi, että kirjaston yhteisiä ja sosiaalisia kanssakäymiseen liittyviä tiloja pidetään tärkeinä ja niitä käytetään niin akateemiseen- ja ryhmätyöskentelyyn kuin seurusteluunkin. Toisaalta myös kommunikointiin mahdollistavien tilojen rinnalla hiljaisen työskentelyn tiloja pidettiin erittäin tärkeinä ja kiinteästi kirjastoon kuuluvina. (Yoo-Lee ym. 2013, 498, 508, 509.)

Tutkimus osoitti, että jotkut kirjaston työntekijät eivät ehkä pysy nuorten ajatuksissa mukana, mikä taas osaltaan osoittaa sen, että kirjaston työntekijät tarvitsevat kouluttautumista ja oikeanlaisia työkaluja, joilla palvella uusia asiakastarpeita asiaankuuluvalla tavalla. Työntekijät hyötyisivät esimerkiksi tutustumisesta opiskelijoiden käyttämiin mobiili- ja sosiaalisen median sovelluksiin ymmärtääkseen enemmän asiakkaidensa kommunikointikanavista ja työskentelytavoista. Kirjastojen työntekijöitä hyödyttää pohtia rooliaan kehittyneessä akateemisen kirjaston maailmassa, ja mahdollisesti panostaa lisää ainutlaatuisiin palveluihin, joilla säilyttää ajankohtainen asema nyky-päivän asiakkaan silmissä. (Sama, 510.)

Tutkimuksessa saadut vastaukset tarjoavat päättäjille ja kirjaston henkilökunnalle käytännöllistä tietoa Y-sukupolven tarpeista kirjastotiloja kohtaan. Jatkotutkimuksia varten tutkijat kehottavat toistamaan samankaltaisen tutkimuksen useissa akateemisissa kirjastoissa ja mieluiten sekä kulttuurisesti että etnisesti monimuotoisemmalla otannalla. Yksilöiden erilaisuuden ymmärtäminen kirjastopalveluiden ja -tilojen käytössä on heidän mielestään entistä tärkeämpää, jotta erilaisten opiskelijoiden yksilöllisiä tarpeita voitaisiin tukea. (Sama, 509–510.)

5 KORKEAKOULUJEN OPPIMISYMPÄRISTÖJÄ

Oppimisympäristöjä on suunniteltu ja toteutettu jo muualla, ja halusinkin liittää opinnäytetyöhöni muutaman esimerkin olemassa olevista oppimisympäristöistä. Esimerkkeihini valikoituivat Oulun ja Lapin yliopistojen oppimistilat. Tutkimukseni vastauksissa kolmannessa aihekokonaisuudessa, jossa puhutaan tilakokonaisuuksista, mainittiin yhtenä vastauksena Oulun yliopiston oleskelutilan tyylinen -ehdotelma. Oletan vastaajan tarkoittaneen juuri Tellusta.

5.1 Tellus, Oulun yliopisto

Oulun yliopiston Innovation Arena Tellus (kuvio 1) on rakennettu yliopiston olohuoneeksi, joka kutsuu työskentelyyn, innostumiseen ja ideoimiseen. Uudistetut tilat ovat opiskelua, työskentelyä, tapahtumia ja ihmisten kohtaamista varten. Telluksen tilat sekä työkalut ovat kaikille avoimia ja kampuskortilla tiloihin pääsee ympäri vuorokauden. (Oulun yliopisto 2017a, viitattu 15.10.2017.)

Telluksen painoalueena on monialainen yhteistyö opiskelijoiden, tutkijoiden, yliopiston henkilökunnan sekä yrittäjien kesken ja lisäksi painoalueisiin kuuluvat yliopistolla tehtävän tutkimuksen esille tuonti ja yrittäjyyteen innostaminen (Oulun yliopisto 2017b, viitattu 15.10.2017). Telluksen arvoja kuvaavat sanat toimiminen, avoimuus, jakaminen ja oppiminen. Ilmapiirin säilyttäminen lämpimänä, innostuneena ja helposti lähestyttävänä on tärkeää Telluksen väelle (Oulun yliopisto 2017c, viitattu 15.10.2017). Telluksen tilat ovat suunniteltu käyttäjälähtöisesti monimuotoisiksi ja muunneltaviksi, ja tiloja onkin opiskelun ja tapahtumien lisäksi myös kokouksille sekä näyttelyille (Oulun yliopisto 2017b, viitattu 15.10.2017). Toimeliaiden aktiviteettien vastapainona Telluksen Nest-tilasta löytyy mahdollisuus rentoutumiseen ja rauhoittumiseen säkkituoleineen. Tellus Cafe puolestaan tarjoaa virkistäytymistä juotavan ja syötävän muodossa. (Oulun yliopisto 2017d, viitattu 15.10.2017.) Hauskana lisänä Telluksessa voi kirjojen vaihto -hyllystä napata itselleen lukemista, kunhan tuo itse tilalle kirjan (Oulun yliopisto 2017e, viitattu 15.10.2017).

KUVIO 1. Oulun yliopiston oppimisympäristö Tellus. Kuvat: Jenna Ollikainen

5.2 F-Hub, Lapin yliopisto

Lapin yliopistossa taiteiden tiedekunnan oppimisympäristöjen uudistamisessa on hyödynnetty palvelumuotoilun osaamista, kun vuoden 2014 palvelumuotoilu-kurssin opiskelijat yhdessä palvelumuotoilun asiantuntijoiden kanssa suunnittelivat yliopiston F-talossa sijaitsevan kirjastotilan toimintoja uudestaan. Uuteen oppimisympäristön kokonaisuuteen kuuluu hiljaisen F-Hub-tilan (kuvio 2) lisäksi myös muita uudistettavia tiloja, kuten keskusaula Agora. (Lapin yliopiston viestintä 2015, viitattu 15.10.2017.)

F-Hubin suunnittelun alussa opiskelijat hankkivat projektilleen taustatietoa havainnoimalla yksilö- ja ryhmätyöskentelyn tapoja, kuten, miten luokkahuoneiden ulkopuolella työskennellään. Taustatietoja täydennettiin opiskelijoiden ja henkilökunnan haastatteluilla sekä vertaistutkimukseen tutustumalla. Lisäksi sosiaalisessa mediassa projektin Facebook-sivuilla muita opiskelijoita houkuttettiin ideoimaan unelmiensa oppimisympäristöä, jakamaan kuvia omasta opiskelusta sekä kokemuksista muualla kohdatuista kiinnostavista tilaratkaisuista. Ideointia jatkettiin yhteiskehittämistyöpajassa oppimisympäristön tila-, kaluste- ja opastusvaihtoehtoja sekä sähköisiä palvelukanavia pohtimalla yhdessä sisäisten sidosryhmien kanssa. (Lapin yliopiston viestintä 2015, viitattu 15.10.2017.)

KUVIO 2. Lapin yliopiston oppimisympäristö F-Hub. Kuvat: Jenna Ollikainen

Uudet tilat laajentavat opiskelutilojen käyttöä ja opiskelijapalveluja muun muassa tarjoamalla ympärivuorokautisen pääsyn tiloihin. Suunnittelijat Suvi-Mari Silvola ja Laura Seppänen ovat toteuttaneet fyysisesti yliopistoyhteisön ideat. F-Hub on sisustettu käyttäjälähtöisesti vastaamaan asiakkaiden tarpeita. Kalustevalinnoissa painotetaan muun muassa kestävyyttä ja ergonomiaa, sekä kaikkiaan sisustamisessa on vaalittu pohjoismaista muotoilua. (Sama, viitattu 15.10.2017.)

keet (kuvio 7). Nämä neljä aihekokonaisuutta kuvastavat samalla myös tutkimukseni neljää tärkeintä vastauskokonaisuutta. Tulos-osioni myöhemmässä osassa olen listannut kunkin edellä mainitsemani aihekokonaisuuden alle ryhmään liittyvät vastaukset.

Pelkistämistä varten olen joutunut mahdollisesti erottamaan yhden vastauksen sisältämät useammat ideat. Tällöin jonkun vastaajan ajatelma kokonaisuudesta on voinut rikkoontua. Erottelun lisäksi olen myös yhdistänyt samankaltaisia vastauksia keksimällä niille yhden yhteisen nimen. Englanninkielisten vastausten kääntämiseen olen tarvittaessa käyttänyt avukseni MOT-sanakirjaa. Ryhmittelyn onnistumisen kannalta vastausten pilkkominen ja yhteisten nimikkeiden keksiminen oli välttämätöntä. Näiden neljän aihekokonaisuuden jälkeen olen listannut myös muut vastaukset, jotka eivät mielestäni sopineet yllä oleviin aihekokonaisuuksiin, mutta ovat tärkeitä mainita. En erittele tarkemmin tutkimuksestani pois jättämiäni hankalasti tulkittavissa olevia vastauksia tai muuttoon liittyviä mielipiteitä.

Ensimmäinen aihekokonaisuus sisältää vastaajien mielipiteitä siitä, minkälaisia huonekaluja tai sisustukseen liittyviä asioita uudessa työskentely-, opiskelu- ja oleskelutilassa tulisi olla. Tästä kokonaisuudesta muodostui vastausmääriltään suurin. Eniten vastauksia ryhmän sisällä keräsivät erilaiset sohvot tai sohvaryhmät. Seuraavaksi eniten vastauksia saivat koneet ja latauspisteet. Säkkituolit sekä pöydät ja sähköpöydät saivat keskenään yhtä paljon kannatusta ja olivat täten kolmanneksi suurin ryhmä. Hyötykasvi-toiveen kohdalla sanan jälkeen oli merkattu kysymysmerkki, joka voi olla vastaajan epävarma ehdotus tai jonkun toisen vastaajan lisäys. Kysymysmerkistä huolimatta laskin hyötykasvi-vastauksen mukaan vastauksiin.

1. HUONEKALUT JA SISUSTUS

Säkkituoleja	Pöytiä ja sähköpöytiä
Kiikkutuoleja	Nojatuolit rahien kera
Jumppapalloja	Hierontatuoli
Sohvakalusteita ja -ryhmiä pöytineen	Eri- ja yksivärisiä mattoja
Lasisermejä	Taidetta
Värejä	Takka
Näköalapaikka	Kuntoilupiste
Laadukkaita ja mukavia kalusteita	Inspiroivia sitaatteja seinillä
Sarjakuvalehtihyllyjä	Akateemisten kirjojen hyllyjä
Tilan keskelle suihkulähde	Terraario (käärmeitä ja esim. hiiriä)
Akvaario (kala)	Kasveja (hyöty-, viher-, huonekasveja ja puita)
Ei muovikasveja	Koneita ja latauspisteitä: tietokoneet näppäimistöllä läppäreitä latauspisteitä puhelimelle / läppärielle aux-piuhat & stereot > relax-music

KUVIO 4. Mielenpitoet koskien huonekaluja ja sisustusta

Toinen aihekokonaisuus sisältää vastaajien mielipiteitä siitä, millaisia toiminnallisuuksia eri tilojen suhteen uudessa työskentely-, opiskelu- ja oleskelutilassa tulisi olla. Vastausten perusteella sain muodostettua tämän kokonaisuuden sisälle erilaisia ryhmiä, joita ovat hiljaiset ja pehmeät tilat, ryhmätyöskentelytilat, muut tilat, lisätila sekä tilojen ja huonekalujen muunneltavuus. Toisessa aihekokonaisuudessa ja myös kaikkiin tuloksiin verraten eniten ääniä saivat hiljaiset ja pehmeät tilat. Toiminnallisuus-kokonaisuudessa myös ryhmätyöskentelytilat olivat suosittuja vastauksia.

2. TOIMINNALLI- SUUS

Hiljaiset ja pehmeät tilat:

Äänieristetty tila
Pehmeä lattia
Nukkumakapseli
Rentoutumistila
Villasukkakori
Yksityinen tila
Lepuhuone
Kengätön tila
Pehmeät kalusteet
Hiljaisen työskentelyn tila

Muut tilat:

Vapaa-ajan viettopaikka ystävien kanssa
Studio audiovisuaaliseen mediatyöskentelyyn
Kerhotila aktiviteettien järjestämiseen iltaisin
Tila ryhmäpeleille (lautapelit, biljardi)

Ryhmätyöskentelytilat:

Rauhallinen ryhmätyöskentelytila
Ryhmätyöalueita koneineen ja (runsaine) pöytätiloineen

Lisätila:

Vapaat paikat
Työpajatila
Oman tietokoneen käyttömahdollisuus pöytineen, tuoleineen ja pistokepaikkoineen

Tilojen ja huonekalujen muunneltavuus

KUVIO 5. Mielenpitoet koskien toiminnallisuutta

Kolmas aihekokonaisuus tuo vastaajien mielipiteitä esiin erilaisista tilakokonaisuuksista, joita uudessa työskentely-, opiskelu- ja oleskelutilassa tulisi olla. Tilakokonaisuuksien sisällä mikään idea ei noussut suositummaksi toisistaan.

3. TILAKOKONAI- SUUDET

TKIO-keskus	Business park
Cafe Sauna > oppimissauna	Oulun yliopiston oleskelutilan tyylinen
Ylpän kaltainen baari (A-oikeudet)	
Toimintaa jossa kirjoja ja lehtiä voisi vuokrata ilman maksua	

KUVIO 6. Mielenpitoet koskien tilakokonaisuuksia

Neljännessä aihekokonaisuudessa tuodaan esiin millaisia virvokkeita uudessa työskentely-, opiskelu- ja oleskelutilassa kaivattaisiin. Tämän kategorian vastauksista kahviautomaattia ehdotettiin eniten. Tosin melkein yhtä paljon toivottiin myös kahvinkeitintä.

4. VIRVOKKEET

Kahviautomaatti	Kahvinkeitin
Kaakaokone	Hedelmiä
Virvoitusjuoma (tulkinta piirroksesta)	

KUVIO 7. Mielenpitoita virvokkeisiin liittyen

Tutkimuksessani nousi esiin lisäksi muutama muu vastaus, jotka mielestäni eivät sopineet yllä oleviin neljään aihealueeseen, mutta, jotka ovat mielestäni tärkeitä mainita. Näissä vastauksissa toivottiin laajempia aukioloaikoja tai ympärivuorokautista tilan käyttömahdollisuutta. Näiden lisäksi annettiin vinkki, että nimettäisiin ideointiryhmä, jolla on silmää sisustukselle. Myös viihtyisää ilmapiiiriä toivottiin ja, että sanomalehdet, aikakausjulkaisut, sohvut ja nojatuolit säilyisivät Jokiväylässä.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tukiaisen (2010, 11) mukaan luovuus ja idearikkaus eivät kukoista huonosti voivan henkilökunnan keskuudessa, kuten aiemmin luvussa kolme mainitsin. Kuten aiemmin, vertaan myös tässä luovuuden ja hyvinvoinnin suhteessa henkilökuntaa oppilaitoksen opiskelijoihin. Mielestäni jo pelkästään tämä edellä mainitsemani lause antaisi syyn panostaa käyttäjälähtöisiin tilapalveluihin, koska kysymällä asiakkailta itseltään minkä he kokevat viihtyisäksi tai inspiroivaksi, vie kohti hyvinvoivaa asiakaskuntaa. Partanen (2003, 9) jatkaa samasta aiheesta luvussa kolme viittaamalla käyttämänsä lähteeseen Rembrand ohjelma 2003, että hyvällä toimitilalla voidaan vaikuttaa työntekijän vireyteen ja hyvinvoivaan yritykseen. Tutkimukseni vastauksissa ilmeni myös toive laajemmista aukioloajoista ja ympärivuorokautisesta tilan käyttömahdollisuudesta, joka osaltaan voisi tukea stressin vähenemistä, kun aukioloilla tarjottaisiin rajattomasti aikaa työskentelyyn. Ihmiset kokevat ajan puutteen tai sen vähyyden eniten stressiä tuottavina tekijöinä (Tukiainen 2010, 53).

Partanen (2003, 9) lisää edelliseen vielä, että käyttäjien hyvinvointiin voidaan vaikuttaa tarjoamalla toimitilaa riittävästi, jolloin eri toiminnoille ja ihmisille on tarpeeksi tilaa. Palvelut toimivat sujuvasti, kun tilat ovat joustavia ja turvallisia. Oman työnteon on mahdollista kehittyä ja innostua kokemuksellisesta työskentelystä, kun tilat ovat toimivia. Tukiainen (2010, 87) viittaa teoksessaan Asensiooniin, joka listaa monikäyttöisyyden, muuntuvuuden, liikuteltavuuden ja skaalattavuuden kuuluvan nykyaikaisten toimitilojen tilasuunnittelun tärkeiksi ominaisuuksiksi. Tukiainen nostaa esiin myös joustavuuden osana nykyaikaisten toimitilojen piirteitä ja mainitsee lisäksi, että työpaiikat tiloina ovat nykyisin yhä kodinomaisempia tai harrastepaikan tyyllisiä. Myös omassa tutkimuksessani vastaajat nostivat esiin tilojen ja huonekalujen muunneltavuuden osana viihtyisän ja inspiroivan tilan ominaisuuksia. Myös tämä kodinomaisuus ja harrastepaikan tyyllisyys on luettavissa tutkimukseni tuloksista mitä monimuotoisimmista huonekalutoiveista kuten säkki-, kiikku- ja nojatuoleista, jumppapalloista sekä kasvillisuuteen liittyvistä toiveista. Kysymällä suunnitteilla olevan tilan tilatarpeista suoraan tulevilta käyttäjiltä voidaan taata erilaisille toiminnoille riittävä tila.

Tukiainen (2010, 20) ja Jokiniemi (2007, 23) ottavat luvussa kolme moniaistisuuden esille osana tilojen suunnittelua. Tämä eri aistit huomioon ottava tilasuunnittelu saa tukea myös tutkimuksessani, sillä viihtyisään ja inspiroivaan tilaan kaivataan vastausten perusteella muun muassa taidetta, värejä, seinälle inspiroivia sitaatteja, akvaario, terraario, näköalapaikka, takka, kasveja ja

pehmeitä pintoja sekä virvokkeita. Mielenkiintoinen eroavuus tutkimustulosteni ja teoriani välillä oli se, että Tukiainen (2010, 90) kertoo, että joidenkin tilatutkijoiden mielestä valaistuksella olisi eniten tilan tunnelmaan vaikuttava vaikutus. Vaikka tämä voitaneen olettaa pitävän paikkansa, ei valaistus tullut esille tutkimukseni vastauksissa ollenkaan.

Luvussa neljä kirjoitan tilojen suunnittelusta käyttäjälähtöisesti. Huomaan yhtäläisyyksiä opinnäytetyöhöni mukaan ottamien tilasuunnitteluesimerkkien ja oman tutkimustulosteni välillä. Luvussa 4.2 kerrotaan Satakunnan Kansan tilauudistuksesta. Toteutuneeseen uuteen tilaan sijoitettiin erilaisia kokoontumis-, ryhmä- ja neuvottelutiloja, joissa on huomioitu erilaiset käyttötarpeet rauhallisen työskentelyn mahdollisuudesta isoille ryhmille tarkoitettuihin tiloihin. Omaa rauhaa tarvitsevat voivat hakeutua myös vetäytymishuoneisiin. (Tukiainen 2010, 47–48.) Yoo-Leen, Heon Leen ja Velezin (2013, 498, 509) tutkimuksessa tutkittiin miten opiskelijat käyttävät ja mitä mieltä he ovat akateemisen kirjaston yhteisessä käytössä olevista tiloista ja sosiaaliseen kanssakäymiseen tarkoitetuista tiloista, jotta voitaisiin tarjota entistä käyttäjälähtöisempiä palveluja. Tutkimuksen mukaan nämä molemmat tilat ovat paljon käytettyjä ja niitä käytetään opiskeluun, ryhmätyöhön sekä seurusteluun. Näiden lisäksi myös hiljaisen työskentelyn tiloja arvostettiin.

Edellä esitetyistä esimerkeistä on helppo löytää yhtäläisyyksiä omaan tutkimukseeni, jossa vastausten perusteella viihtyisään ja inspiroivaan tilaan kaivataan erilaisia toiminnallisia tiloja kuten ryhmätyöskentelytiloja, hiljaisia ja pehmeitä tiloja, vapaata työskentelytilaa, mediatyöskentelytilaa ja vapaa-ajan viettotilaa. Myös luvuissa 5.1 ja 5.2 esitetyt Oulun ja Lapin yliopistojen oppimisympäristöt kuvaavat yleisilmeeltään pitkälti niitä toiveita, joita myös oman tutkimukseni vastauksista ilmeni. Tiloissa on muun muassa ajateltu sosiaalisia kohtaamisia, erilaisia työskentelymahdollisuuksia, ympärivuorokautista tilankäyttöä ja iloista ilmettä.

8 POHDINTA

Tutkimukseni tarkoitus oli selvittää Lapin ammattikorkeakoulun asiakkaiden mielipiteitä siitä, millainen heidän mielestään on viihtyisä ja inspiroiva tila opiskeluun, töiden tekoon ja oleskeluun, sekä mitä siellä olisi. Opinnäytetyöni on osa toimeksiantajana toimivan Lapin ammattikorkeakoulun laajempaa tilojen uudelleen suunnittelua. Työni tavoitteena oli antaa tilasuunnittelijoille mahdollisuus huomioida käyttäjiltä peräisin olevia mielipiteitä oppimisympäristöä suunniteltaessa.

Lapin korkeakoulukirjaston Jokiväylän yksikkö yhdistyy Lapin korkeakoulukirjastoon kuuluvan Lapin yliopiston kirjaston kanssa fyysisesti vuoden 2018 alusta alkaen. Ennen muuttoa Jokiväylän kirjastoyksikkö sijaitsee Lapin ammattikorkeakoulun Jokiväylän yksikössä Rovaniemellä. Muuton vuoksi Jokiväylän yksikköön vapautuu tilaa. Tämä opinnäytetyö tarjoaa tyhjenevälle tilalle yhden uuden käyttötarkoituksen, joka voisi olla Jokiväylän yksikön asiakkaille suunnattu oppimisympäristö. Koko opinnäytetyöprosessin ajan olen tiennyt ettei tutkimukseni kaltainen oppimisympäristö välttämättä toteudu, koska en voi olla varma, mitä päätöksiä tilan käytöstä lopulta tehdään. Työläni on tästä huolimatta mielestäni tärkeä merkitys, koska tutkimukseni on tuottanut kallisarvoista käyttäjälähtöistä tietoa asiakkaiden toiveista. Vastauksien määrästä ja tiettyjen vastausten toistumisesta päätellen tutkimusaineistoni kaltaisille tilaratkaisuille olisi Jokiväylän yksikössä kysyntää. Niinpä toivonkin, että tilasuunnittelusta vastaavat ottaisivat tutkimukseni tulokset huomioon.

Käydessäni kirjastoissa ja oppilaitoksissa olen huomannut niiden tilojen muuttuneen visuaalisesti ja toiminnoiltaan entistä monipuolisimmiksi, sekä tilojen sisustuksiin on kiinnitetty huomiota. Kirjastot näyttäisivät toimivan nykyisin ihmisten olohuoneina, joissa ihmisten toivotaan viihtyvän. Mielestäni tällainen tutkimuksessani piirtynyt tila oppimisympäristöstä, jossa ihmisille annetaan tila luovuuden käyttöön, sopisi osaksi kirjastojen tilasuunnittelua.

Tutkimuskysymykseni perustuvat mielipiteisiin, joten siihen peilaten kaikki vastaukset, joita sain vastaavat täydellisesti tutkimuskysymyksiäni, sillä mielipiteitä ei voi arvottaa. Toisaalta jätin osan vastauksista huomioimatta niiden hankalan tulkittavuuden vuoksi tai, jos ne olivat mielipiteitä koskien muuttoa. Näiltä osin kaikki vastaukset eivät siis vastanneet tutkimuskysymyksiini. Uskon tutkimuksessani käytetyn menetelmän, jossa keräsin vastauksia fläppitaululle, olleen hauska ja rento tapa myös vastaajille. Kyselymenetelmän taustalla oli myös vastaamisen yhteisöllisyys, kun toiset vastaajat pystyivät näkemään mitä muita mielipiteitä samalla fläppitaulun sivulla oli vastattu.

Minulla oli neljä fläppitaulua yhtä aikaa eri puolilla Jokiväylän kampusta, joista pääaulassa ja kirjastossa markkinoin eniten. Menin siis kyselylomakkeella ja johdantotekstillä varustetun fläppitaulun kanssa paikan päälle ja houkuttelin ohikulkevia ihmisiä vastaamaan kyselyyni. Jokiväylän kirjasto avusti markkinointiani hankkimalla minulle karkkeja jaettavaksi.

Markkinointi osoittautui hyvin tärkeäksi ja hyväksi tavaksi kerätä tietoa. Suoritin kyselyni myös henkilökunnan taukotilassa ja opiskelijakunnan tiloissa. Näistä ensimmäisessä en markkinoinut kyselyä ollenkaan, vaan fläppitaulu seisoj siellä itsekseen koko ajan. Opiskelijakunnan tiloissa markkinoin jonkin verran ja esitetasin kyselyni. Huomasin, että markkinoimalla kerään enemmän vastauksia kuin ilman markkinointia. Myös kyselyn esitetaus muodostui hyvin tärkeäksi, koska sen ansiosta huomasin kyselylomakkeeni ja johdantotekstini herättävän liian vähän huomiota, minkä vuoksi suunnittelin melkein täysin uudet versiot. Käyttämäni kyselylomake (liite 1) ja johdantoteksti (liite 2) ovat löydettävissä liitteistä opinnäytetyöni lopusta. Suuret kiitokset kannustamisesta kyselyn esitetaukseen ja markkinointiin sekä muutenkin hyvästä tuesta opinnäytetyön prosessin aikana menevät ohjaajalleni toimeksiantajan puolelta.

Sain kyselyni ensimmäisenä päivänä mielestäni jo sen verran vastauksia, että tiesin kyselyni onnistuvan. Toki myös nollavastaus olisi ollut tutkimustulos, mutta totta kai oli hienoa saada vastauksia ja vielä runsaasti. Pidän siis tutkimustani onnistuneena vastausmääriin verraten. Myös vastaajat ottivat kyselyni vastaan pääasiassa hyvin. Uskon, että heidänkin mielestään oli hauskaa saada vastata vapaasti. Varmistaakseni asian olisin tietysti voinut liittää itse kyselyn yhteyteen lisäkysymyksen palautteelle, jossa menetelmäni olisi voinut arvioida tukkimiehenkirjanpidolla ”innostava menetelmä” tai ”huono menetelmä”. Aikataulu oli toimeksiantajani puolelta onneksi kiireetön, joten sain toteuttaa työni omassa tahdissa. Tosin tutkimukseni toiminnallisen osuuden ajoittamisessa keväällä piti pitää huolta siitä, että oppilaitoksessa on vielä opiskelijoita paikan päällä. Osa opiskelijoista olikin kyselyni aikana ilmeisesti pois, joten ajoittamista olisi voinut parantaa aikaistamalla kyselyn ajankohtaa.

Opinnäytetyön raportoinnissa olen pyrkinyt selkeään, helposti ymmärrettävään ja mielenkiintoiseen muotoon. Lähdeaineisto on monipuolinen, mutta osa materiaaleista on melko vanhaa. Monipuolisen lähdeaineiston lisäksi olisin silti voinut hankkia enemmän sellaista lähdeaineistoa, joka kertoo teoriaa nimenomaan oppimisympäristöistä. Luvussa viisi esitetyt korkeakoulujen kaksi oppimisympäristöä kuitenkin paikkaavat lähdeaineiston puutetta niiden osalta. Mielestäni tuo luku elävöittää, konkretisoi ja täydentää tutkimustani hyvin.

Opinnäytetyöprosessin aikana myös oma asiantuntijuus kasvoi luovien tilojen tärkeydestä ja hyödyntämisestä. Opin muun muassa, että toimivalla työtilalla voidaan vaikuttaa hyvinvointiin, ja, että hyvinvoivasta henkilökunnasta kumpuaa luovuus, joka on myös tärkeä kilpailutekijä yrityksissä. Monesti tilojen tai palveluiden suunnittelusta vastaavat ja päättävät pelkästään johtajat, joilla ei kuitenkaan välttämättä ole sitä käytännön tietämystä, mitä tilat käyttäjien kannalta tarvitsisivat, kuten Kuuskorpikin (2012, 28) viittaa. Käyttäjälähtöinen tilasuunnittelu on mielestäni ainut järkevä tapa kehittää palveluita tai tiloja, koska palvelut ovat olemassa asiakkaita varten.

Sen lisäksi, että Lapin ammattikorkeakoulun tilasuunnittelusta vastaavat huomioisivat tutkimukseni tulokset, voisi tutkimustani kehittää edelleen tekemällä tuloksista piirroksia ja kolmiulotteisia mallinnuksia. Tilan mallinnusta tehtäisiin pienryhmissä, jolloin samalla voitaisiin keksiä myös uusia innovaatioita. Tällä ryhmätyöllä pyrittäisiin vahvistamaan idean todellista toteutumista niin ettei se jäisi vain paperille.

LÄHTEET

Hietanen, P., Mikkonen, V., Nenonen, S. & Nissinen, S. 2011. Tilojen käyttö muuttuu – uudistuvatko suunnittelu ja toteutus. Teoksessa J. Haapamäki, P. Hietanen, V. Mikkonen, S. Nenonen, O. Niemi, S. Nissinen, A. Rantanen, S. Ruoppila, A. Staffans, H. Teräväinen, T. Tyvimaa, M. Vartiainen & M. Vuorela (toim.) Käyttäjälähtöiset tilat. Uutta ajattelua tilojen suunnitteluun. Teke-sin julkaisu 12/2011. Helsinki: Tekes, 7–11.

Jokiniemi, J. 2007. Kaupunki kaikille aisteille. Moniaistisuus ja saavutettavuus rakennetussa ympäristössä. Viitattu 17.9.2017, <http://lib.tkk.fi/Diss/2007/isbn9789512290475/isbn9789512290475.pdf>.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kangastie, H. & Mastosaari, P. 2016. Oppimisen organisointi - opas opettajille. Osaamis- ja ongelmaperustainen oppiminen Lapin ammattikorkeakoulussa. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja C. Oppimateriaali 1/2016. Rovaniemi: Lapin ammattikorkeakoulu.

Kiinteistö- ja rakennusklusterin visio 2010 2005. Hyvän elämän puitteet. Vision strategiapäivitys. Raportti 4. Viitattu 24.9.2017, http://www.real.fi/Energiatyhmyrit/Visio_2010_Raportti_4.pdf.

Klemettinen, M. 2011. Nokia – Käyttäjien, kehittäjien ja yrityksen vuorovaikutus on osa tutkimusta ja tuotekehitystä. Teoksessa A.-G. Nyström & S. Leminen (toim.) Innovoi(tko) yhdessä asiakkaitesi kanssa? – näkemyksiä Living Lab -toimintaan. 2., uusittu painos. (Ei julkaisutietoja.), 21–25.

Koivu, T. 2002. Toimintamalli rakennusprosessin parantamiseksi. Väitöskirja. Rakennus- ja yhdyskuntateknikka. VTT publications 475. Espoo: Valtion teknillinen tutkimuskeskus.

Koponen, M. 2017. Palvelupäällikkö, Lapin ammattikorkeakoulu, Lapin korkeakoulukirjasto. Luento 12.1.2017. Tekijän hallussa.

Kuuskorpi, M. 2012. Tulevaisuuden fyysinen oppimisympäristö. Käyttäjälähtöinen muunneltava ja joustava opetustila. (Väitöskirja). Kasvatustieteiden tiedekunta. Turku: Turun yliopisto.

Lapin AMK. 2017a. Lapin AMKIN toimipisteet. Viitattu 11.10.2017, <http://www.lapinamk.fi/fi/Esittely/Yhteystiedot/Toimipisteet>.

Lapin AMK. 2017b. AMK-tutkinnot. Viitattu 11.10.2017, <http://www.lapinamk.fi/fi/Hakijalle/AMK-tutkinnot>.

Lapin AMK. 2017c. YAMK. Uutta sinussa. Viitattu 11.10.2017, <http://www.lapinamk.fi/fi/Hakijalle/YAMK-tutkinnot>.

Lapin AMK. 2017d. Opiskelijaksi Lapin AMKIIN. Viitattu 11.10.2017, <http://www.lapinamk.fi/fi/Hakijalle>.

Lapin AMK. 2017e. Arktisuudesta elinvoimaa! Viitattu 11.10.2017, <http://www.lapinamk.fi/fi/Esittely/Lapin-AMKin-strategia>.

Lapin korkeakoulukirjasto 2017a. Lapin yliopisto. Aukioloajat. Viitattu 7.10.2017, <https://lib.ulapland.fi/c.php?g=653333&p=4586015>.

Lapin korkeakoulukirjasto 2017b. Lapin yliopisto. Lapin korkeakoulukirjasto. Viitattu 12.10.2017, <https://lib.ulapland.fi/c.php?g=653333&p=4586008>.

Lapin korkeakoulukirjasto 2017c. Yhteystiedot. Viitattu 12.10.2017, <http://kirjasto.luc.fi/Suomeksi/Etusivu/Yhteystiedot>.

Lapin korkeakoulukonserni 2017. Esittely. Viitattu 12.10.2017, <http://www.luc.fi/Suomeksi/Esittely>.

Lapin yliopiston viestintä 2015. Yliopistoyhteisö suunnitteli kohtaamisen tilan. Taiteiden tiedekunta. Arkisto, uutiset. Viitattu 15.10.2017, <https://www.ulapland.fi/news/Yliopistoyhteiso-suunnitteli-kohtaamisen-tilan/um05xzl/8e4a03c6-cda9-4317-b94b-2c7f5132a5be>.

Meskanen, S. 2009. Future school. Designing With Children. Teknillinen Korkeakoulu, Arkkitehtuurin laitos. Arkkitehtuurin julkaisuja 2009/100. (Ei julkaisupaikkaa.): Teknillinen Korkeakoulu.

Nyström, A.-G. & Leminen, S. 2011. Johdanto. Teoksessa A.-G. Nyström & S. Leminen (toim.) Innovoi(tko) yhdessä asiakkaittesi kanssa? – näkemyksiä Living Lab -toimintaan. 2., uusittu painos. (Ei julkaisutietoja.), 2–7.

Oulun yliopisto 2017a. Tellus Innovation Arena. Viitattu 15.10.2017, <http://www oulu.fi/tellusarena-fi/>.

Oulun yliopisto 2017b. Tervetuloa Tellukseen! Viitattu 15.10.2017, <http://www oulu.fi/tellusarena-fi/tellustila>.

Oulun yliopisto 2017c. Telluksen henki. Viitattu 15.10.2017, <http://www oulu.fi/tellusarena-fi/telluksenhenki>.

Oulun yliopisto 2017d. Tellus Innovation Arena tilat. Viitattu 15.10.2017, <http://www oulu.fi/tellusarena-fi/tilat>.

Oulun yliopisto 2017e. Telluksen kirjahylly. Viitattu 15.10.2017, <http://www oulu.fi/tellusarena-fi/kirjahylly>.

Partanen, E. 2003. Käyttäjälähtöisyyttä tilasuunnitteluun. Toimivat tilat tilapalveluille. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

RAKLI 2012. Kiinteistöliiketoiminnan sanasto. 2. painos. Sanastokeskus TSK. Viitattu 23.9.2017, <http://www.rakli.fi/media/toimitilat/kiinteistoliiketoiminnan-sanasto.pdf>.

Ranti, T. & Kivikangas, M. 2011. Living Lab -menetelmän rooli ja haasteet yritysten innovaatio-toiminnassa. Teoksessa A.-G. Nyström & S. Leminen (toim.) Innovoi(tko) yhdessä asiakkaittesi kanssa? – näkemyksiä Living Lab -toimintaan. 2., uusittu painos. (Ei julkaisutietoja.), 15–33.

Tekes 2008. Sara – Suuntana arvoverkottunut rakentaminen 2003–2007. Teknologiahjelmara-portti 1/2008. Loppuraportti. Helsinki: Tekes.

This is service design thinking. Basics–Tools–Cases. 2012. 4. painos. Amsterdam: BIS Publishers.

Tukiainen, M. 2010. Luova tila – tulevaisuuden työpaikka. Helsinki: Rakennustieto Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10., uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Villka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Woolner, P., Hall, E., Higgins, S., McCaughey, C. & Wall, K. 2007. A sound foundation? What we know about the impact of environments on learning and the implications for Building Schools for the Future. *Oxford Review of Education* 33 (1), 47–70.

Yoo-Lee, E., Heon Lee, T. & Velez, L. 2013. Planning library spaces and services for Millennials: an evidence-based approach. *Library Management* 34 (6/7), 498–511.

TILA X

SPACE X

**Jos mikään ei olisi esteenä,
millainen olisi viihtyisä ja inspiroiva tila opiskeluun, töiden tekoon
ja oleskeluun? Entä mitä siellä olisi?**

**If nothing was stopping you,
how would you describe a comfortable and inspirational space for
studying, working and hanging out? What would it be like?**

Kirjoita tai piirrä
Write or draw

**Vastaa vapaasti havain-
nollistaen**
Be free on your style of
answering

MISTÄ ON KYSYMYS?

Lapin korkeakoulukirjaston Jokiväylän toimipisteen on kaavailtu yhdistyvän Lapin yliopiston kirjaston kanssa fyysisesti vuoden 2018 alusta alkaen. Yhtenä vaihtoehtona Jokiväylän tyhjenevän tilan paikalle on suunnitella uudenlaista oppimis-, työskentely- ja oleskeluympäristöä, jonka elementtien suunnitteluun kaivattaisiin mielipiteitä.

Kysely on osa Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijan opinnäytetyötä, jonka aineistoksi vastaukset tulevat. Vastaukset käsitellään anonyymisti.

WHAT IS GOING ON?

It is under consideration that the Jokiväylä Library is to be merged with the University of Lapland Library in the beginning of 2018. One choice is to replace the empty space in Jokiväylä with a new kind of space for studying, working and hanging out. Your opinion would be greatly appreciated for planning and brainstorming.

This inquiry is part of the thesis of a student from Oulu University of Applied Sciences and the answers will be used as material for the thesis. Your answers will remain anonymous.

**Suuri kiitos
osallistumisestasi!**

Thank you for participating!